

KLEIN GENOT

Genieten is zo moeilijk nog niet. Je bent je eigen middel van genot. Kraaiend van plezier wordt het na de geboorte in gebruik genomen. Er zitten echte voetjes aan om mee te trappelen, ogen om verbaasd mee rond te kijken en een mond om heel de wereld in te stoppen. Bij de neus krijg je vingers cadeau om erin te peuteren. En dreigen ze daarvoor te dik te worden, dan groeien de neusgaten vanzelf mee. Hier kan geen speelgoedwinkel tegenop.

Is de groei eruit dan wordt het tijd voor een nieuwe vorm van lichamelijk genot: seks. In mijn tijd werd deze als de hoogste vorm beschouwd. *Make love not war*. Vol verwachting schakelden we organen in die er tot dan toe maar wat hadden bij gehangen. De hoogste verwachtingen werden af en toe bewaarheid. Maar niet zonder slag of stoot. Er moest een heuse revolutie voor worden uitgevochten. Die woedde als een wervelwind. Vergeleken bij de Franse en de Industriële was de Seksuele Revolutie in een oogwenk uitgewenteld. Inmiddels is seks zo alledaags als het algemeen kiesrecht of stroom uit het stopcontact. Bij elk warenhuis kun je flinterdunne damesonderbroekjes kopen waarvoor je vroeger in het bordeel flink moest bijbetalen. Dates pluk je als madeliefjes van het internet. Wie prutst er nog met partnerruil?

Seks is niets meer om je over op te winden. Avontuurtjes zijn van de slaapkamer verhuisd naar de keuken. Hier verlustigt men zich aan sappiger vlees, de wellustige rondingen van blozend fruit en exotische aroma's tot de beloften van de kookboekplaatjes gang voor gang zijn waargemaakt. Kiezen kauwen, speeksel sopt, papillen trillen van opwindend in een zinnelijk samenzijn. Malse koeienbillen, oude port en romig ijs worden in het duister onder het verhemelte bepoteld tot iedereen bevredigd onderuitzakt. Ook buitenhuis is het genot van het zuiden naar het noorden van het lichaam verhuisd. Waar rode lampen je in de vorige eeuw de weg we-

zen naar het bordeel, leiden ze je nu naar het restaurant – de blote meiden in het boudoir weken voor blote hoenders op een bedje van rare sla. Wil je beroemd worden, ga dan niet meer als seksbom bij de film werken maar word topkok. ‘*La cuisine,*’ zegt de Franse chef Pierre Gagnaire, ‘*c’est l’amour, l’art et la technique.*’ Lukt het je zelf niet om verleidelijk te koken, kijk dan de kunst af. Topkoks en omhooggekookte huisvrouwen strooien hun geheimen rond in boeken en op de tv. Waar eens in de winkel de seksboeken stonden met standjes die je nooit heb ingenomen, staan nu de kookboeken met recepten die je nooit zult koken, vol naaktfoto’s van kippen en konijnen. Het blijft weer voornamelijk bij plaatjes kijken. ‘Gastroporno,’ volgens culi Johannes van Dam, die er ooit een winkel vol van had. De aandacht voor eten neigt naar het obscene. Eten is de seks van de eenentwintigste eeuw.

Des te opmerkelijker is het dat een derde vorm van fysiek genoeg in de schaduw is gebleven. Zo openlijk als er in de huiskamer over de avonturen in de slaapkamer en de keuken wordt gesproken, zo onbesproken blijven de belevenissen op de wc. Over poepen wordt hooguit gefluisterd, je doet het niet in het openbaar, de resultaten worden sluiks afgevoerd alsof er een misdrijf in het spel was. Wanneer hebt u voor het laatst uw oom of secretaresse zien poepen? Uit hoeveel billen van uw beste vrienden hebt u daadwerkelijk een drol zien verschijnen? Seks zie je ook niet dagelijks in

Zo gemoedelijk als in een schaftkeet zou het vaker op het toilet kunnen zijn.

het echt, maar eens te meer in films en reclame. Poepen verkeert nog in het stadium waarin seks zich tijdens koningin Wilhelmina bevond. Er wordt meer aan gedaan dan over gesproken. Wie elke dag een kwartier op het toilet doorbrengt, leidt tot zijn dood een geheim leven van ongeveer een jaar, waarover geen mededelingen worden gedaan. Voor boeken over poepen moet je op de kinderafdeling zijn; op de medische afdeling vind je alleen boeken over defecatie; en wat je op de afdeling geschenken aantreft aan het soort humor dat het op de lagere lichaamsopeningen heeft voorzien, kun je het best zo snel mogelijk cadeau doen, bij voorkeur niet aan vrienden.

Met vrienden poep je niet, met vrienden eet je. Gevraagd wat ze het liefst in hun vrije tijd doen zeggen moderne mensen unaniem 'eten met vrienden'. Vrije tijd is de tijd waarin je niets te doen hebt en het leukste niets om te doen te hebben is eten. Liefst uit. Uit eten is het nietst; je hoeft niet eens te koken. Eerst naar het theater, of erna, hoeft ook al niet. Men eet niet meer voor of na het theater, maar in plaats van. Dankzij de open keuken is goed te volgen hoe het eten vordert. Maar niemand let op de deuren in het restaurant waarachter al het eten en drinken van alle menukaarten uiteindelijk terechtkomt. Wie er moet wezen sluipt van tafel als een dief in de nacht en haast zich om op tijd terug te zijn, want terwijl een maaltijd die je in tien minuten naar binnen had kunnen werken grif tot een hele avond wordt gerekt, kijken ze je argwanend aan als je langer dan vijf minuten op de wc hebt gezeten.

Toch hoeft een goede poep niet onder te doen voor een lekker etentje. Er schuilt eenzelfde voldoening in. Al zijn er geen gedichten over geschreven als over de liefde, al heeft geen krant een poephoekje naast zijn kookrubriek (wat zullen we vandaag eten om er overmorgen van na te genieten?), toch is poepen een van de elementaire genoegens van het leven. Je hoeft er geen cursus in te volgen, er zijn geen diploma's voor en toch maken mensen die nog geen asbak kunnen kleien drollen om te zoenen. Maak je tijdens het eten alleen maar kapot, tijdens het poepen schep je; na de destructie volgt de creatie. Menigeen komt met een nauwelijks verholten glimlach van het toilet. Liefst zou je je kunstwerk aan eenieder laten zien, maar dat mag niet meer wanneer je eenmaal groot bent. Aan beide uiteinden van je darm plezier beleven is een voorrecht van de allerkleinsten. Als kleuter wordt je geleerd dat al wat met poep te maken heeft vies is, heel het zuiden van je lichaam is tot *Sperrgebiet* verklaard. In de puberteit wordt een

Kinderen doen nog niet zo moeilijk op de wc.

deel van dat gebied weer vrijgegeven, maar van de darmen blijft alleen de noordzijde voor stofwisselingsplezier gereserveerd. Zo blijft er aan het genieten van je eigen stoelgang toch altijd iets kinderachtigs kleven.

Wat verheft eten boven poepen? Wat heeft een kotelet of een struik andijvie voor op een portie poep? Natuurlijk, eten oogt smakelijker dan poep, al zijn er worsten met een verdachte vorm en komt menig eenpansgerecht er niet veel anders uit dan het erin is gegaan. Het is vooral ook een kwestie van reuk en smaak. Die trekken je aan of houden je op afstand. Maar lang niet elke stank of vieze smaak is als barrière onneembaar. Hoe bitter witlof ook smaakt, hoeveel zwavelgas spruitjes ook verspreiden, ze worden gegeten. Dat is een kwestie van opvoeding en ouder worden. Voor lof en spruitjes zijn kinderen domweg te jong. Hun darmen kunnen er nog niet tegen en hun tong heeft er dan ook terecht geen trek in. Ook met een goed glas cognac en een mooie sigaar doe je een kleuter geen plezier. Zelfs bier doet een gezond kind walgen. Op aandringen van ouders (lof, spruitjes) en slechte vrienden (cognac, sigaren, bier) leert een mens het alarm van neus en tong te negeren. Maar er zijn ook smaken die je als kind worden afgeleerd. Bij de geboorte ziet een baby geen enkel kwaad in poep. Wellustig tast het in zijn luier naar een zoetig hapje. Wij allen zijn mede groot en sterk geworden van zoete poep. Het kost jaren opvoeding om een kind van zijn lekkers uit eigen lichaam af te houden. Poep vies vinden is even aangeleerd als witlof lusten.

Wat je aan kunt leren kun je afleren, af- kan aangeleerd. Dat heet cultuur. Eten lekker vinden en poep vies is even toevallig als poep lekker vinden en eten vies, begreep de Spaanse surrealist Luis Buñuel. In zijn film *The Phantom of Liberty* nemen vijf gasten aan tafel plaats op toiletten in plaats van stoelen. Om elke twijfel de kop in te drukken doen de heren en dames eerst hun broek of rok omlaag. Terwijl ze converseren als bij een dinertje maken ze ongegeneerd gebruik van hun uitzonderlijke zetel. Met zwier reikt men elkaar wc-papiertjes aan. Maar als het kind aan tafel over eten begint wordt het erop gewezen dat men over zulke onderwerpen zwijgt. Krijgt iemand honger dan verwijderd hij zich slinks van de tafel om aan het personeel te vragen waar hij moet zijn. 'Laatste deur rechts,' krijgt hij te horen. Daar is een hokje zo groot als een toilet waarvan de deur zorgvuldig wordt gesloten voordat uit een luikje een bord eten, een stuk stokbrood en wijn tevoorschijn komen waarvan met gulzige happen en slokken gebruik wordt gemaakt. Als aan de deur wordt geklopt klinkt een geagiteerd '*occupée*', gevolgd door een gegeneerd '*pardon!*'. De scène is wereldberoemd, en terecht. Toch was Buñuel elf jaar eerder al voorgegaan door Gerard Reve in *Op weg naar het einde* (1963):

Ik word al beroerd van een restaurant in het algemeen, omdat mijn overtuiging eist dat de mens in het geheim, alleen, bij voorkeur achter een juten gordijn gezeten, zijn voedsel tot zich neemt, dat bovendien nog van de allereenvoudigste soort dient te zijn, met volop rauwe wortel, gekookt paardhart en rauwe koolraap, alles zo mogelijk genuttigd van vetdicht pakpapier op een onderlaag van koeranten.

Filmer Buñuel draaide de wereld om. In plaats van een etentje filmde hij een poepentje; niet poepen maar eten was vies.

‘Eten in het bijzijn van tientallen andere, en nog wel onbekende, mensen,’ voegt hij daaraan toe, ‘vind ik heel wat ontuchtiger dan in hun bijzijn de geslachtsdaad uitvoeren.’ Over poepen daarentegen is Reve uiterst vrijmoedig. In de brieven aan Teigetje en Woelrat houdt hij ze steeds weer op de hoogte van ‘het al dan niet goed gelukt zijn van zijn bolus’. Zijn levensgezellen weten deze informatie op waarde te schatten:

Dat laatste is erg belangrijk: het tijdstip, de vorm, de kleur en de lucht van zijn bolus zijn bepalend voor het al dan niet slagen van de komende dag. Daarbij maakt het nog een aanzienlijk verschil of hij ’s ochtends de hele uilebal ineens heeft geproduceerd of alles mondjesmaat over de hele dag verdeeld.

Maar het best komt het plezier dat Reve aan het poepen ontleent toch tot zijn recht in zijn sprookje over Eendje Kwak van de *EP Ik bak ze bruiner* (1969):

Eendje Kwak was helemaal niet gelukkig dat z'n hele huisje weer helemaal schoon was. Daarom ging Eendje Kwak naar zijn kleine keukentje en kakte daar uit zijn kont een grote drol van stront en deed die drol in een aluminium steelpannetje. De uitgekakte drol uit Eendje Kwak zijn reet, daar moest wel zege in zitten! Want die kak die kookte steeds maar hoger en hoger, tot het uit alle ramen van Eendje Kwak zijn huisje naar buiten kookte. Nu was hij pas gelukkig. Hij ging midden in de gang helemaal languit in zijn eigen borrelende en bruisende kak liggen. En viel al spoedig tevre- den in slaap. En als niemand de vlam onder het pannetje heeft uit- gedaan, dan kookt het nu nog.

Voor boertige tafere-
len vol kots en kak
halen moderne men-
sen de neus op. Zij
zien liever seks.

Niet alleen met eten, ook met seks kan poepen zich meten. '*Guat geschissen ist halbat gevögl't*' – 'goed gescheten is half geneukt', zeg-

gen ze in Zuid-Duitsland. De afzondering die de maatschappij voor seks en poepen vereist schept een sfeer van heimelijkheid die veel mensen aanspreekt. Zelfs solo-seks wordt net als poepen algemeen als primaire behoefte gezien die bevredigd mag worden zolang niemand er maar mee te koop loopt. Beide veraangamen het leven op een vanzelfsprekende, onnadrukkelijke manier, zonder al het gedoe dat aan het aanrichten van een diner of een romantische liefde kleeft. Het zijn de pleziertjes die elk voor zich misschien niet groots en meeslepend zijn, maar een leven vol binnenpretjes kan alles tezamen bijzonder geestig zijn. 'Een lekker potje poepen is het orgasme van de kleine man,' schreef *Der Wiener*. Maar voor een enkele grote is het ook niet te versmaden: 'Er gaat niets boven het genoegen van een flinke poep,' vond Balzac.

In de zeventiende en achttiende eeuw zorgden tegels met kakkertjes ook in deftige grachtenpannen voor een vrolijke noot.

Zo gemakkelijk als lichamelijk genot kan zijn, zo moeilijk hebben veel mensen het ermee. Heeft een baby er als vanzelf schik in, volwassen mensen gedragen zich of ze de gebruiksaanwijzing van hun lichaam kwijt zijn. Ze krijgen er geen vat op. Ook na jaren anatomische studie, fysiologische proefnemingen en een hoogleraarschap in de interne geneeskunde blijft het lastig om je in je eigen lichaam in te voelen. Darmen en nieren maken geen deel uit van het ik-gevoel.

We zijn een vreemde in ons eigen lichaam. U hebt geen idee van wat er in u omgaat, alleen wat erin en eruit gaat telt. In plaats van de bewoner zijn we de douane van ons lijf. Wat zich in het binnenland afspeelt hoeven we niet te weten, zolang we maar in de gaten houden wat er binnenkomt en wat het verlaat. Eenmaal het land in interesseer je de douane niet meer, eenmaal eruit nog minder, alleen de grens zelf wordt streng bewaakt. Alle import moet langs gevoelige scanners. Ogen keuren potentiële immigranten al op afstand, pal boven de mond is de neus gemonteerd, die even verderop nog eens achterlangs, via de keel, controleert of de smaakpapillen hun werk naar behoren hebben verricht. Zelfs de oren doen mee. Zij horen toe of het eten behalve de juiste smaak ook de juiste kraak heeft. Pas met een volgestempeld paspoort worden enge stukjes buitenwereld tot het binnenland toegelaten.

Ieder mens bewaakt zijn strot als een maagd haar vagina. Zowel bij verdacht eten als bij een verdachte vent gaat het erom de integriteit van het lichaam te bewaren. Iemand iets in zijn maag splitsen heeft verdacht veel weg van een verkrachting. Het belangrijkste verschil is dat zich achter de lippen van een mond daadwerkelijk de tanden bevinden die menige vrouw zich tijdens seksueel misbruik achter die andere lippen wensen zou.

Een maaltijd is een oppervlakkig genot. Tot in de keel, verder reikt hij niet. Hap, slik, weg. Het echte eten moet dan nog beginnen.

Alle stiptheid ten spijt is het inklaren van je eten voor het de darm ingaat allerm minst onaangenaam. Zelden werd het nuttige zo innig met het aangename verenigd. Voor de zintuigen bestaat er maar één criterium: of iets lekker is. Is dat zo dan heb je uit heel het aanbod van de wereld om je heen een goede keuze gedaan. De sensatie 'lekker' is een ruime beloning voor alle moeite van het foerageren en het bereiden van een maaltijd. Er glipt wel eens iets lekkers door dat niet goed voor je is en je weigert wel eens iets smerigs dat je goed zou hebben gedaan, maar al met al werkt het systeem in al zijn eenvoud een leven lang. Geholpen door wat opvoeding en gesteund door de Keuringsdienst van Waren komt voedselvergiftiging opvallend weinig voor en wordt aan eten meestal met plezier teruggedacht. Als het misgaat is dat meestal geen kwestie van kwaliteit maar van kwantiteit. Er hangt aan je huig geen weegschaal. Van lekker eten krijgen veel mensen nooit genoeg.

Al wrijft de lekkerbek nog zo vergenoegd over zijn buik, meer dan een vaag gevoel van verzadiging heeft de zojuist verorberde maaltijd er niet te melden. Voor hetzelfde geld voelt de buik zich juist opgeblazen door de toevloed of breekt er regelrechte indigestie uit. Ogen, neuzen of smaakpapillen schitteren heel de reis langs maag en darmen door afwezigheid. De spijsvertering heeft geen goedkeuring van de zintuigen nodig. Zonder dank werkt ze gestaag door onder het bewind van het autonome zenuwstelsel. Dit regelt alles waar je zelf te stom voor bent: zweten in de hitte, rillen van de kou, niet van je fiets vallen, op tijd erecties krijgen, je maag leegruimen voor zich een nieuwe maaltijd aandient. Toezicht zou alleen averechts werken; het best bemoei je je niet met deze zaken, hoe eigen ook. Je moet je ingewanden maar vertrouwen. Geen bericht is goed bericht.

Het enige wat je zelf hoeft te doen, is lekker eten in je lichaam kieperen; vanaf de keel wordt het werk je door je eigen lijf uit handen genomen. Dit zorgt ervoor dat het voedsel wordt omgezet in de energie die je nodig hebt om nieuw voedsel aan te voeren. Het is als op een vliegreis: heb je eenmaal betaald voor de kerosine dan kun je het aan de boordwerktuigkundige en gezagvoerder overlaten om die kerosine om te zetten in energie en die energie in jouw reis. Wanneer de captain speaking is hoef je niet eens te luisteren. Tot aan de landing heeft hij jouw lot stevig in handen.

Het proces doet denken aan een zwangerschap. Veel van wat zich binnen haar buik afspeelt gaat buiten de aanstaande moeder om. Hoe je een kinderhoofdje maakt, op welk moment de handjes vingers moeten krijgen, hoeveel wervels er in het ruggengraatje gaan – het wordt allemaal voor haar geregeld. Onder leiding van het autonome zenuwstelsel weet het lichaam hoe het moet. Alleen aan het begin – paren – en aan het eind – baren – doe je als moeder bewust mee. Maar baren is lang niet zo fijn als paren. Geef het lichaam hierin eens ongelijk. Waarom zou het zijn vrouw ook bij het baren nog eens belonen als één beloning – bij het paren – al voldoende is om heel de keten van oorzaak en gevolg in gang te zetten en te houden tot de voortplanting een feit is?

Gelukkig wordt eten wel tweemaal beloond, eerst aan tafel, dan op het toilet. Kennelijk wil het lichaam er dubbel zeker van zijn dat het zijn last kwijtraakt. Bij de geboorte van een kind hoeft het zich daar niet zo'n zorgen over te maken. Hierbij werkt het kind actief mee, het wil er zelf tijdig uit, voor het te groot wordt en er ongelukken gebeuren. Voor een kind begint het leven nu pas echt. Dit in tegenstelling tot een drol na zijn geboorte. Voor een uitwerpsel is het na het uitwerpen vrijwel zeker afgelopen. Dat werkt heus niet aan zijn eigen ondergang mee. In verband hiermee kunnen de uitwerporganen best enige aanmoediging van hun lichaam gebruiken. Een

Billen zijn niet alleen om op te zitten. Hier verwelkomen ze president Bush in Sydney (2007).

inwendig schouderklopje. En dan pas de voldoening van de verlossing, als van een kind.

De zintuigen rondom de mond doen denken aan de parafernalia van een voordeur: bel, naambord, brievenbus, welkomstmatje, paraplustandaard, netjes gepoetst en gezogen. Hier treed je binnen als gewaardeerd gast. De achterdeur is meer geëigend voor het wegschuiven van dieven in de nacht. De natuur kent goede bouwvoorschriften. Van voren zit de kop, die moet zien waar hij heen gaat, de kont van achteren, waar je niet wilt weten wat je achter je laat. Terwijl de kop kieskeurig inkoopt, loost de kont en ziet niet om. Je hebt de raarste dieren – geslachtsopening naast het oor, oren op de knieën – maar een dier dat van achteren eet en van voren poept bestaat niet. Het raarste dier van al, de mens, besteedt miljarden euro's aan cosmetica voor de voorkant van zijn lichaam, maar een billenstift bestaat niet. 'Van achteren wonen geen mensen,' zoals mijn moeder zei.

Zo hartelijk als de begroeting aan de voordeur hoeft het afscheid van je maaltijd niet te zijn. Werd de import tot in detail gescreend, op de export bestaat nauwelijks controle. Er zitten geen ogen of neuzen rondom de anus. Je moet wel erg heet hebben gegeten om bij het afscheid van je drol een sensatie te ervaren die je als proeven